

"Montserrat i la Mercè marcaren la vida de sant Josepmaria"

Josep Masabeu, autor del llibre “Escrivà de Balaguer a Catalunya, 1913-1974. Petjades de Sant Josepmaria”, de Publicacions de l'Abadia de Montserrat, explica els motius que l'han portat a dedicar diversos anys a aquesta investigació, destaca la historicitat del que s'hi explica, n'apunta les principals aportacions i desvetlla què és el que encara no es coneix.

28/10/2015

Arribem a la oficina d'informació de l'Opus Dei a Catalunya i Andorra del carrer Ausiàs Marc de Barcelona. A fora encara hi ha els núvols que ens han acompanyat en la visita a alguns dels indrets on va estar el protagonista del llibre. Abans de començar, un cafè ràpid, omplir dos gots d'aigua i prémer el botó vermell de la gravadora.

Per què aquest llibre?

Em semblava que les estades a Catalunya eren suficients per a fer-ne un llibre específic, i més tenint en compte que va estar a Catalunya en un context històric molt determinat. A més, per a mi és una persona molt propera i vaig voler explicar exactament què va passar. Jo el vaig

conèixer el 1972, vaig coincidir amb ell, i a més li tinc molta devoció.

Quan va començar a treballar en el llibre?

Això va començar el 2005. Va ser quan m'hi vaig posar seriosament. Havia buscat coses, havia trobat documentació, però vaig dir: bé, comencem. Cal dir que jo no treballo d'això, treballo al Braval i el llibre s'ha anat fent a les tardes, a les nits, els caps de setmana, durant les vacances. Ha estat un procés llarg de gairebé vuit anys de cerca d'informació. No es partia de zero, però ha estat laboriós.

Vaja, que no ha estat fàcil.

En cert sentit també ha estat fàcil, perquè de totes les persones que he anat a entrevistar, tothom m'ha ajudat. Algunes persones han estat més difícils de trobar, però ningú no m'ha dit que no li interessava, que no

em volia ajudar o que me n'anés a passeig. Ningú m'ha penjat el telèfon, i això que algunes persones les he entrevistat després d'haver trobat el seu telèfon a la guia. Després d'explicar-los el que volia em deien que no eren la persona que jo buscava, però que era un familiar. I ja tenies el fil per anar estirant.

I quines entrevistes ha hagut de fer?

Hi ha un grup de persones que van viure els fets, com Mn. Benet Badrinas, que ja és mort, o Mn. Ferran Blasi o l'Ignasi Forcada, o la Rosa Maria Pantaleoni, persones que van demanar l'admissió a l'Opus Dei als primers anys. Hi ha un altre grup de persones que són fills o néts dels que van viure els fets, com la Blanca Puig Montagut. Ella és la néta de la Concha Suelves, la mestressa d'una casa on vivien alguns refugiats, i on sant Josepmaria va celebrar la

primera missa quan va estar aquí a l'octubre del 1937, abans de creuar els Pirineus. Això ho sé perquè la Blanca Puig m'ho ha explicat. O la Pilar Albareda, una de les nebodes d'en José María Albareda que encara viu. Albareda era una persona molt propera a sant Josepmaria... Els protagonistes són els seus pares o avis, però ells també hi eren i se'n recorden perquè ho han sentit explicar a les seves famílies.

Les biografies de sants en ocasions poden tendir a explicar fets fantàstics.

[Aixeca el dit] Ep! En el meu llibre no hi ha cap cosa mig inventada, compte!

Però hi ha aquest perill, no?

És un llibre històric contrastat. Jo pivoto sobre les 37 estades de les que

tenim constància. Hi poden haver quatre o cinc estades més però no he trobat cap document, i per tant no surten al llibre. També explico els 130 llocs on va estar, perfectament contrastats. També penso que va estar a d'altres indrets però ni tant sols te'ls diré, encara que estic convençut que hi va ser, malgrat no haver-hi proves. He buscat testimonis directes, i també utilitzo els testimonis de moltíssima gent que va escriure tots els seus records el 1975, quan sant Josepmaria va morir i Mons. Álvaro del Portillo, que el va succeir al capdavant de l'Opus Dei, va demanar que la gent escrivís els seus records sobre sant Josepmaria. He utilitzat molts d'aquests records per documentar les estades. De cadascuna de les coses que explico es podrien explicar moltes més coses, però em vull cenyir a explicar que aquest dia, en aquest lloc, hi havia aquesta persona, que va dir tal cosa. I ja està. Qui vulgui investigar que

segueixi, amb molt de gust li facilitaré la documentació. Malgrat tot, he procurat fer-ho planer, i per això hi ha 873 referències amb notes a peu de pàgina.

Al llibre explica que sant Josepmaria va estar 37 vegades a Catalunya. Em semblen moltes. Com es podrien classificar?

Les tres primeres vegades va ser el 1913, 1914 i 1915. Va ser quan tenia 11, 12 i 13 anys i s'havia d'examinar dels primers cursos de batxillerat a l'Institut de Lleida, amb els seus companys dels Escolapis de Barbastre. També hi ha una estada molt concreta del 1924, que va estar uns dies per aquí. A continuació ja anem a l'estada més llarga a Barcelona que és abans de fer el pas dels Pirineus, el 1937, que pràcticament està explicat dia a dia. És l'aventura de l'evasió de la zona on hi havia persecució religiosa

passant per Andorra fins arribar a França i entrar a l'altre zona d'Espanya. En concret, en aquest cas va ser des del 10 d'octubre del 1937 que va arribar a Barcelona, fins el 2 de desembre que va arribar a Andorra. Un tercer grup són els viatges que va fer a Barcelona per començar i impulsar la labor apostòlica. Això comença el 30 de desembre de 1939 amb un viatge d'un dia amb l'Álvaro del Portillo.

Això és l'inici de l'Opus Dei a Catalunya.

Van arribar al matí des de Saragossa, i van marxar a les nou del vespre amb tren fins a València. Amb menys de 12 hores van estar veient algunes persones que ja coneixien d'abans i així va començar l'Opus Dei a Catalunya. A partir d'aquí hi ha una sèrie de viatges a Barcelona, que arriben fins el 1946. Aquesta època

és quan comença a funcionar el centre anomenat El Palau, que ara és el centre més antic de la Prelatura. Hi ha una altra estada que és el 1946, quan va venir a Barcelona per sortir cap a Roma per aconseguir l'aprovació pontifícia. I després hi ha una estada molt interessant del 1948 quan ve per aconseguir diners per acabar de construir el Col·legi Major Monterols.

A partir d'aleshores les visites ja no són tan seguides...

Sí, entre el 1949 i el 1958, passa per l'aeroport del Prat, i algunes persones el van a veure perquè l'avió a Roma feia escala a Barcelona. El 1958 fa una estada molt breu arran del casament del seu germà petit. Després tenim els viatges del 1962, 1966 i 1969. Són estades de pocs dies, motivades per diferents raons i on aprofita per tenir trobades amb grups més o menys reduïts.

Finalment estan els tres últims viatges del 1972, 1973 i 1974, que són estades més llargues. La del 72 formava part d'un viatge més llarg per la península on va tenir trobades amb grups més grans amb afany evangelitzador. Les dues darreres, tot i que també va tenir trobades i visites, es van produir per motius mèdics: una intervenció quirúrgica a l'Álvaro del Portillo, el seu principal col·laborador; i la prescripció de descans que li van fer els metges després d'un viatge a Amèrica Llatina. El llibre està ordenat cronològicament amb referències al desenvolupament de la prelatura i a la vida de sant Josepmaria.

Els 41 dies que va estar a Barcelona preparant-se per creuar els Pirineus deurién ser molt durs.

Patien dures necessitats econòmiques i vitals. Però això no va impedir la seva dedicació a

confessar, administrar els sagraments, i d'alguna manera formar part de l'església clandestina que hi va haver a Catalunya durant la guerra. Tenien molta gana. Que eren moments durs ho veus quan llegeixes que un gos es va menjar un cinturó d'un dels del grup de sant Josepmaria i una pastilla de sabó, i que va estar escopint escuma un dia sencer. Comparant les fotografies d'abans i després d'anar a Andorra t'adones de la duresa de la situació. Malgrat tot, deia que va fer tot el bé que va poder.

Què és el que més li ha impactat de la investigació?

El capítol 14, que es diu "afermant una família". Sant Josepmaria no només coneixia personalment a cadascun dels que participaven en la labor i convivia amb ells en totes les situacions quan venia a Catalunya, sinó que coneixia personalment les

seves famílies i va estar a casa de tots ells visitant els pares de tots els que en aquell moment eren de l'Opus Dei. Tenien una relació personal. És sorprenent veure com en les poques hores que va estar a Catalunya va poder veure a tanta gent. Com s'ho feia? Com es fa caliu? Estant-hi. És el que més m'ha impressionat de tot el llibre.

De les estades que ha estudiat, quins considera que són els llocs més importants en la vida de sant Josepmaria?

(Pensa) Montserrat i la Mercè marcaren la vida de sant Josepmaria.

Ara que hi penso, Mn. Martí i Bonet també ho diu al pròleg. De què li venia la relació amb Montserrat?

Ell comença la relació amb els monjos de Montserrat l'any 1937,

després del pas dels Pirineus, al col·legi de Nostra Senyora de Meritxell a Andorra. No va conèixer l'abat Escarré allà, però sí el pare Gusi, per exemple. Temps després a Pamplona es va relacionar amb els monjos de Montserrat que havien posat un monestir al balneari de Belascoain. Allà va conèixer l'abat Marcet i altres. De seguida van tenir una gran relació.

I amb l'abat Escarré?

El moment esclatant de la relació amb l'abat Escarré va ser el 1940. L'abat coneixia les crítiques a l'Opus Dei i quan va rebre la benedicció abacial pel bisbe de Pamplona, Olaechea, va aprofitar per preguntar-li què havien de dir a la gent que els anava a preguntar si l'Opus Dei era una cosa bona. Ell veia que l'abat Marcet estava molt tranquil, però es deien coses molt fortes. El bisbe Olaechea, que ja coneixia sant

Josepmaria, li va explicar l'Opus Dei, però li va dir que qui havia donat l'aprovació havia estat el bisbe de Madrid, Eijo i Garay, i el va convidar a que l'escrivís i li preguntés ell mateix. Aquesta és una correspondència interessant històricament. L'abat el va escriure i el bisbe li contestà amb coses concretes. A partir d'aquí, l'abat Escarré i sant Josepmaria es van conèixer personalment i a partir d'aleshores la relació va ser fluida. Fins i tot l'abat Escarré li demana a sant Josepmaria que es tractin com a germans... "el meu estimat germà". Això és una cosa absolutament inèdita i excepcional en l'abat Escarré. A partir d'aquell moment moltes vegades sant Jospemaria passava pel monestir de Montserrat i l'abat Escarré l'anava a veure quan anava a Madrid. Per exemple, el dia que sant Josepmaria va venir per deixar el Santíssim a l'oratori del

Palau, va tornar a Madrid amb el cotxe amb l'abat Escarré.

També li agradaven les Aromes de Montserrat, no?

L'abat Escarré tenia una gran relació amb sant Josepmaria, i també amb l'Álvaro del Portillo. Quan l'Álvaro del Portillo, que encara no era capellà, el 1943 va anar a Roma per presentar els papers per l'aprovació de l'Opus Dei per part de la Santa Seu, l'abat Escarré es va moure perquè li facilitessin l'entrada a la Santa Seu. Una cosa sorprenent és que l'Álvaro del Portillo era un noi de 29 anys que als nou dies d'arribar a Roma va ser rebut per Pius XII. Això és absolutament inaudit. Doncs en aquest viatge, l'Álvaro tenia un encàrrec de l'abat Escarré, li havia demanat que li comprés uns solideus morats que aquí no els trobava. L'Álvaro els va comprar i els va portar. Quan surt l'aprovació

pontifícia, l'abat Escarré escriu una carta a sant Josepmaria i li diu que ja ha rebut els solideus que li ha comprat l'Álvaro, i que ja li pagarà, i que li envia unes ampolles d'Aromes de Montserrat. Sant Josepmaria li contesta donant-li les gràcies no només per haver-se mogut per facilitar l'entrada de l'Álvaro a la Santa Seu, sinó també per les Aromes de Montserrat.

Era una profunda amistat la que els unia.

Amb l'abat Escarré van ser amics fins al final. Quan l'abat va haver de marxar de Montserrat, va entrar en una mena de depressió, estava tancat en sí mateix, i vivia a Viboldone, que és un monestir de monges benedictines a prop de Milà. Però no es relacionava amb ningú, ningú sabia on era. Casualment, Mn. Joan Baptista Torelló, que estava a Viena, un dels homes destacats de la

resistència cultural catalana, es va assabentar d'on era i li va escriure una carta, que l'abat va contestar tot seguit. Als pocs dies Mn. Torelló va anar a Roma i li va dir a sant Josepmaria que havia contactat amb l'abat Escarré. Sant Josepmaria li va dir que hi anés corrent. L'abat va quedar commogut de la fidelitat de sant Josepmaria. Va morir al cap d'uns mesos en una clínica de Barcelona.

Es conserven moltes cartes entre sant Josepmaria i l'abat Escarré. Que els unia tant? De què parlaven a les cartes?

Ells volien la regeneració de l'Església, entre altres aspectes concretament a través de la litúrgia. Per exemple sant Josepmaria va seguir fil per randa la construcció del presbiteri de Montserrat tal i com és ara. Això el pare Laplana ho explica

molt bé en un article. I després també compartien la idea que l'Església l'han de tirar endavant amb la santificació del treball i el protagonisme dels laics. Eren converses normals, temes on coincidien tant l'abat com sant Josepmaria des d'espiritualitats diferents.

No només va ser una relació personal amb l'abat, sant Josepmaria tenia molta devoció a la Mare de Déu de Montserrat.

Sempre va tenir aquesta devoció a la Mare de Déu de Montserrat. En aquest punt vull dir dues coses. Sant Josepmaria tenia una diabetis molt dura que es va curar de cop el 27 d'abril de 1954, i ell sempre va considerar que era un favor de la Mare de Déu de Montserrat. I un temps després, quan va anar a Viena per primera vegada, davant la imatge de Maria Pöstch de la catedral

d'aquesta ciutat la va invocar amb la jaculatòria *Stella Orientis*, que és una expressió que no hi ha en tota la literatura patristica ni medieval. Equival a Estel del Matí, però l'únic que fa servir aquesta expressió en tota la literatura i en tota la litúrgia és Mn. Cinto Verdaguer al Virolai, quan diu "dels catalans sempre ens sereu princesa, dels espanyols Estrella d'Orient". És la única vegada en tota la història de l'Església que surt aquesta expressió. No sabem si sant Josepmaria ho va agafar d'aquí, però sí que sabem que sant Josepmaria havia llegit Verdaguer.

Bé, i ara parli'm de la Mercè. Per què la visitava en les seves estades a Barcelona?

En tots els llocs on anava sant Josepmaria per començar la labor, una de les primeres coses que feia era anar a resar a la Mare de Déu patrona del lloc. Ha estat en tots els

santuaris i catedrals de totes les províncies i grans ciutats. I d'aquí, la Mercè. La primera visita que tenim documentada és el 2 d'abril de 1940, ja que José María Hernández de Garnica així ho explica en una relació d'aquest viatge. Després, pregava i demanava als coneguts de Barcelona que preguessin a la Mare de Déu de la Mercè per les especials contradiccions que hi havia.

Una devoció que va tenir durant anys.

Però el moment definitiu va ser l'any 1946, quan l'Álvaro del Portillo, que ja era sacerdot, estava a Roma per aconseguir l'aprovació pontifícia de l'Opus Dei i es va trobar amb totes les portes tancades. És quan li van dir que "vostès han arribat amb un segle d'anticipació". Va demanar a sant Josepmaria que hi anés perquè sinó no se'n sortirien. Tot i que sant Josepmaria tenia la diabetis i el

metge li havia desaconsellat el viatge, s'hi va embarcar en una travessia des de Barcelona. Abans va anar a la Mare de Déu de la Mercè a pregar per la solució jurídica de l'Opus Dei. El mateix dia al matí va fer una meditació al petit oratori d'un centre que li deien la Clínica perquè hi vivien tres metges, on va repetir aquelles paraules de sant Pere: "Nosaltres ho hem deixat tot i t'hem seguit, què serà de nosaltres". Va explicar que ho demanava a la mare de Déu de la Mercè i va dir que volia fer un retaule per aquell oratori presidit per la Mare de Déu de la Mercè, que actualment es conserva al Col·legi Major Monterols.

Se'n va sortir?

Quan va tornar de Roma amb l'aprovació sempre ho va referir tot a la Mare de Déu de la Mercè. A l'octubre va tornar expressament per donar gràcies a la Mare de Déu de la

Mercè. Ara hi ha un relleu al cambril de la basílica on s'explica. Anys després, el 23 de setembre de 1973 a una casa de Premià que es diu Castellaura va dir que estava fent una novena a la Mare de Déu de la Mercè, perquè durant els primers anys a Barcelona la Mare de Déu de la Mercè era de les poques persones que l'estimaven.

En venir a Barcelona sempre anava a la Mercè?

En tots els viatges mirava d'anar-hi, però no exactament el primer dia, hi anava quan podia. En les escales que feia l'avió en el viatge Roma-Madrid o a l'inrevés, encarregava a les persones que l'havien anat a veure que hi anessin de part seva. I en moltes cartes dirigides als de l'Obra de Barcelona també els hi ho encarregava.

En qualsevol cas, el lloc de Catalunya on més va estar va ser Barcelona.

Sí, per exemple abans del pas dels Pirineus va estar més d'un mes vivint a la casa de la Rafaela Caballero de Barcelona, un edifici que ja no existeix, que estava a la Diagonal cantonada Pau Claris.

Després de Barcelona, on va estar més vegades?

A Lleida. Va fer els tres primers viatges per examinar-se. I després, el 1941 hi va anar dues vegades per predicar exercicis espirituals a sacerdots i seminaristes. Una d'aquestes vegades va haver de tornar tot corrent a Madrid perquè s'havia mort la seva mare. I una darrera vegada, el 43, hi va passar quan va anar a Andorra per la presa de possessió com a Copríncep del bisbe Iglesias Návarri. Després ha estat a Girona el 1966 i el 1972, i en

molts viatges va passar per diverses poblacions amb el cotxe, però això no compta.

Com encaixa l'aportació d'aquest llibre en la història de l'Església a Catalunya?

Això pot quedar una mica pedant que ho digui jo, però és que fins ara no se n'havia escrit gaire... Em sembla que enriqueix, perquè ens planteja la relació de Catalunya amb un sant que va viure moments molt destacats de la seva vida en aquestes terres. I és que, a més, sant Josepmaria sempre es va considerar, "més de Lleida que de cap altre lloc", català i aragonès.

Al principi em deia que hi ha algunes estades que no es poden documentar i que no me les diria. Alguna potser sí...

Hi ha coses que no s'han escrit o que jo no he trobat. Per exemple, hi ha

un capítol amb les parades a l'aeroport del Prat des del 1948 al 1954. Jo només n'he pogut documentar algunes amb testimonis, però sabem que hi ha hagut cinc o sis viatges més entre Roma i Madrid i no sabem si tots els avions feien escala a Barcelona. No ho hem pogut esbrinar. Per això, al llibre només parlo de les estades de les que tenim testimonis segurs. Possiblement investigant més o llegint més cartes trobaríem altres indrets, però jo ara mateix no sé res més.

Si algun lector sap alguna cosa més, millor que s'ho calli?

Que m'ho digui, que m'ho digui, per la segona edició!

Miquel Codolar

pdf | document generat
automàticament des de [https://
dev.opusdei.org/ca/article/entrevista-a-
josep-masabeu/](https://dev.opusdei.org/ca/article/entrevista-a-josep-masabeu/) (04/08/2025)